

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS
FÖRENINGEN

• Dewey på allas läppar

• Årsmöte i Västerås

• Elektroniska notställ

nr.2
2010

KALENDARIUM 2010

- IAML-konferens i Moskva, 27 juni - 2 juli
- World Library and Information Congress, IFLA, Göteborg 10-15 augusti
- Bok & Biblioteksmässan i Göteborg, 23-26 september
- Dag om kyrkomusik, troligtvis i november

Different trains, en föreställning med elektroniska notställ. Läs mer på s.14. Omslagsbilden från samma föreställning. Foton: Jonas Lindström

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	7	Årsmöte i Västerås
4	Dewey och Musikgruppen	14	Elektroniska notställ
5	Proffsigt på Deweydagen	16	Notiser
6	Mer om Musikgruppen		

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN
www.smbf.nu

www.iaml.info

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksföreningen,
svenska sektionen av IAML,
International Association of Music Libraries,
Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Statens musikbibliotek Box 16326
103 26 Stockholm

08-519 554 10 lena.nettelbladt@muslib.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 250:-, institutioner 400:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 125:-

Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära kollegor

Jag har egentligen aldrig presenterat mig ordentligt för er, så nu skall jag göra en kort resumé av vem Birgitta Sparre är.

Född i vackra Värmland, närmare bestämt i Arvika, men flyttade tidigt till Bohus strax norr om Göteborg. Jag gick på musiklinjen på Hvitfeldtska gymnasiet i Göteborg. Efter studenten flyttade jag till Arvika och fortsatte studera musik – närmare bestämt klassisk gitarr. Jag gick två år på folkhögskolan och fortsatte sen på Musikhögskolan Ingesund och utbildade mig till lärare i klassisk gitarr. När studierna var avklarade väntade jobb på musikskolor på olika ställen men efter några flyttar mellan Värmland och Västerbotten så flyttade jag och min familj tillbaka till Arvika. Samtidigt började jag studera på Bibliotekshögskolan i Borås. Efter examen från BHS väntade jobbet på Ingesund, de första 6-7 åren parallellt med jobb på kulturskolan i Karlstad men sedan tog Ingesund över. Och om ni funderar på ålder och sådant så kan jag ju avslöja att jag inom en i princip överblickbar framtid närmar mig mitten av livet. Har man och barn och katt och bor på landet. Mer? Jag finns på Facebook.

Foto: Ingemar Johansson

Jobbet som musikbibliotekarie är mycket roligt med många utmaningar och det är inte alltid så lätt. I musikbiblioteksforeningen vill jag nu jobba vidare med bra kompetensutbildning för alla som jobbar med musik på något sätt på bibliotek. Det finns inte alltid förståelse för den "särart" som musikbiblioteken har och därför är det oerhört viktigt att vi håller uppe kompetensen. Vi står nu framför utmaningar som till exempel om och hur vi skall implementera Deweyssystemet i våra

hyllor. Kommer vi inom en överblickbar framtid att få digitala notställ och digitala noter på biblioteken? Läs om detta och mycket mer i det här numret av Musikbiblioteksnytt.

Nu är det snart sommar – och med sommaren följer även IAML-konferensen som detta år är i Moskva. Jag hoppas få möta många av er där.

Vi ses!
Birgitta

Redaktörens ruta

Välkomna till årets andra nummer av Musikbiblioteksnytt. I detta nummer återkommer namnet Dewey fler än 20 gånger, i tre olika artiklar. Först är det Olle Johansson som skriver en egen betraktelse om Dewey, därefter en sammanfattning av Deweydagen och till sist nämns ordet i en presentation av Musikgruppen. Förhoppningsvis är ni sedan lite mer bekanta med klassifikationssystemet Dewey. Annars präglas detta nummer av årsmötet som var i Västerås i mars. Ingemar Johansson och hans kollegor

hade ordnat allt så fint. Föreningen framför här vårt varmaste TACK!

Till sist kan du läsa en artikel om så kallade elektroniska notställ. Om du känner till något mer om dessa notställ eller har egen erfarenhet så hör gärna av dig.

I nästa nummer kommer vi att få läsa vad våra stipendiater upplevt under den internationella musikbiblioteks-konferensen i Moskva. Jag önskar er en trevlig sommar där ni kan vila er från allt prat om Dewey!

Hälsningar Lena

Tillägg: bilden till artikeln om DigiLellky, på sid 11 i förra numret, är tagen av Lars Lindgren.

Osignerade artiklar har redaktören skrivit.

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kultur.nu
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksforeningen)

Dewey och Musikgruppen

– några noteringar från en novis

Olle Johansson, ordförande i Musikgruppen & bibliografisk expert vid KB:s avdelning för audiovisuella medier

Olle Johansson. Foto: Olle Johansson

Allmänt kan sägas att Dewey motsvarar SAB i utförlighet när det gäller klassisk musik och jazz, men att det är betydligt mindre utförligt när det gäller västerländsk populärmusik. Här finns visserligen underavdelningarna country music, blues (rhythm and blues), soul, ragtime, reggae, och rap (electronica är föreslagen) men längre går man inte. Och när vi kommer till rockmusik finns det bara en avdelning: rock (rock 'n' roll). Här blir det alltså nödvändigt att komplettera med ämnesord för att få någon precision.

Generellt kan man säga att Dewey bygger på att klassifikation i princip alltid ska kompletteras med ämnesord och detta gäller i synnerhet för musiken, allra mest för populärmusiken.

Vad gäller ämnesord för musik så pågår ett arbete med att lägga in sådana i Svenska ämnesord. Musikgruppen – beredningsgrupp i musikfrågor för Svensk biblioteksförnings kommittéer för katalogisering och klassifikation – har tagit fram ca 1500 musikämnesord och mappat dessa mot Dewey och Library of Congress Subject Headings (LCSH). Under våren påbörjades arbetet med att lägga in dem i Svenska ämnesord. Förhoppningen är att det arbetet ska vara klart vid årsskiftet.

Vid senaste Musikgruppsmötet diskuterade vi konsekvenserna av att byta klassifikationssystem till Dewey, och följande punkter listades (här bör noteras att ingen av Musikgruppens medlemmar har testat Dewey i praktiken):

- Amerikanska musikhögskolebibliotek använder inte Dewey för musik, utan Library of Congress klassifikationssystem. Detta är problematiskt, eftersom övergången till Dewey skulle underlätta internationellt samarbete. Andra länder använder dock Dewey för musik, som till exempel Norge och delvis Tyskland.
- Dewey tillåter normalt inte dubbelklassning. Hur klassificerar man då ett objekt som innehåller verk av olika typ?
- Ämnesord kommer att bli en allt viktigare del av arbetet.
- Skulle det inte vara bättre och enklare att klassificera populärmusik enbart på form, som det görs för video, istället för att först gå till världslig vokalmusik och sen till formen? Till exempel 781.66

(=Rockmusik), i stället för 782.42166 (=Vokalmusik, världslig, sånger, rockmusik). Här vore det bra om vi kunde enas om en svensk praxis.

- Hylluppställning efter Dewey. Var ska den diskussionen föras? Musikgruppen välkomnar en diskussion om det, men kommer inte att vara beslutande i frågan.

Tack till min kollega Anders Cato för faktagranskning!

Tips!

Deweydagens presentationer kan du se på www.smbf.nu

Proffsigt på Deweydagen

Fredagen den 28 maj arrangerade Svenska musikbiblioteksförningen och Kungliga biblioteket en heldag om Dewey, ämnesord på noter och nya katalogregler. Dagen var välbesökt med 54 deltagare. Föredragshållarna kom från Kungliga biblioteket och alla höll proffsiga framföranden. Magdalena Svanberg, ledare för Deweyprojektet, berättade om Dewey, ett klassifikationsprojekt för bibliotek som bygger på sifferkombinationer. Kungliga biblioteket startade en katalogutredning 2006 som 2008 ledde fram till ett beslut om övergång från vårt nuvarande klassifikationssystem för svenska bibliotek, kallat SAB, till Dewey. Även Svensk biblioteksförning och Bibliotekstjänst har beslutat att följa med. Det finns tre skäl för en övergång till Dewey:

- Internationalisering, Dewey finns i 135 länder
- Rationalisering, 80 % av Librisbibliotekens inköp är utländskt material
- Kvalitetshöjning

Översättningen av Dewey till svenska pågår och Anders Cato och Veze-

082 är fältnumret i Marc21-formatet för Deweykoden

650 är fältnumret i Marc21-formatet för ämnesord för musiklitteratur

655 är fältnumret i Marc21-formatet för musikämnesord för noter och inspelningar

möy Heintz har översatt musikdelen. En tabell som konverterar SAB till Dewey beräknas bli klar i augusti. Det finns detaljerade anvisningar om hur man ska välja Deweykod och systemet kommer att finnas online. Anders Cato berättade om avdelning 780 som är musiken i Dewey vilken innefattar både litteratur om musik, musikalier och ljudinspelningar. Största skillnaden mot SAB är att man bara lägger på en enda kod. Men en kod kan uttrycka det som SAB behövde två koder till. Exempelvis: 786.21825 betyder variationer för piano. I SAB Xda + Xmde. Koderna 785.7194 betyder stråkkvartett och är uppbyggd enligt följande:

- 785.7 = stråkensembler
- 19 efter 19 följer en siffra för antalet instrument
- 4 = 4 instrument = kvartett

Pia Leth och Ingrid Berg pratade om ämnesord. En kod är bra eftersom den fungerar oavsett språk. Ämnesord är ett komplement och ger en direkt ingång till ett specifikt ämne. Avdelningen för rock och populärmusik inom Dewey är inte alls så utbyggd som i SAB men eftersom vi lägger på ämnesord så gör det inte så mycket. Kungliga biblioteket och Musik- och teaterbiblioteket arbetar med att länka ihop databasen Svenska ämnesord med Library of Congress Subject Headings och musikämnesordslistan. Varje ämnesord får en auktoritetspost med uppgift om Deweykod och SAB-kod. Med musikämnesord får användaren träff på

Magdalena Svanberg. Foto: Ingemar Johansson

pianokonsert och behöver inte veta att katalogisatören kallar det konsert piano.

Olle Johansson berättade om musikämnesordlistan som Christel Rosenberg vid Solna stadsbibliotek tog initiativ till 1993. Dåvarande Arkivet för ljud och bild tog fram ord för världsmusiken utifrån boken *World music the rough guide*. Anders Cato avslutade dagen med att berätta om nya katalogregler, RDA Resource Description and Access. Här betonas användarvänlighet. Beskrivningen förenklas. Skriv som det står på noten, boken eller skivan. Förkorta inte. Använd färre klamrar. Uniform titel byter namn till Föredragen titel.

Kungliga biblioteket kommer så småningom att ordna utbildningar i både Dewey och de nya katalogreglerna!

mer om Musikgruppen

Musikgruppen: Besa Spahiu, Christina Koch, Thomas Johnson, Hans Gustafsson, Christina Wengström, Olle Johansson, Christel Roseborg, Ann-Christine Olsson. Tavlans i bakgrunden är målad av Evert Taube. Foto: Sonja Nettelbladt

Just nu handlar mycket av gruppens arbete om Dewey och musikämnesord. (Läs mer på sida 4). Annat som diskuteras är translitterering av ryska uniforma titlar och namnformer. Gruppen har enats om att translitterera på det sätt som folkbibliotek brukar göra vid katalogisering. Tonsätaren Tjajkovskij har stavats Cajkovskij i LIBRIS men nu heter han alltså Tjajkovskij som är den svenska vedertagna stavningen. Sjostakovitj hette Sostakovic. Läs mer om detta i LIBRIS-nytt nr 74, 2010 <http://www.kb.se/libris/aktuellt/LIBRIS-nytt/LIBRIS-nytt-nr-74/>

En annan fråga som gruppen diskuterar är hur man ska underlätta för användarna att hitta karaokenoter, sing-along-noter och music-minus-one-noter. Dessa noter brukar ha ackompanjemang på en medföljande skiva.

Musikgruppen har jobbat mycket med klassifikationssystemet SAB och har både föreslagit och fått igenom en utvidgning av avdelningarna för hårdrock och elektronisk populärmusik. Andra klassifikationsfrågor har till exempel varit geografiska z-tillägg för särskilda musikinstrument såsom panflöjt, hur man bäst klassificerar träningsmusik, vilket är originalspråket för Schuberts Ave Maria och huruvida vi ska använda ordet gitarrdiagram eller ackordboxar.

Gruppen har ägnat mycket tid åt musikämnesordslistan som har sin plats på Solna stadsbiblioteks webbplats. Den listan, samt Musik- och teaterbibliotekets ämnesordslista håller på att sammanföras i Svenska ämnesord.

<http://www.kb.se/katalogisering/Svenska-amnesord/>

Musik- och teaterbiblioteket har börjat lägga in ämnesord på noter och musikinspelningar. Om ni har några frågor eller synpunkter angående katalogisering eller klassificering av musik så är ni välkomna att vända er till någon i gruppen.

P.S. Ordet ackordboxar föredras, en inspelning med träningsmusik klassificeras Yöt, noter för panflöjt Xfaz, språkkod för Schubert Ave Maria blir tyska som originalspråk, frågan om karaokenoter bordlades. Tilläggs kan att Musik- och teaterbiblioteket gör en anmärkning för noter med ackompanjemang-cd: Noter med övnings-cd typ "Music minus one".
D.S.

Musikgruppen för musikalier och ljudinspelningar

Musikgruppen är en beredningsgrupp i musikfrågor för Svensk Biblioteksförnings två kommittéer; för katalogisering och klassifikation. Gruppen träffas cirka fyra gånger per år och medlemmar är:

- Olle Johansson, Kungliga biblioteket Audiovisuella medier, ordförande
- Hans Gustafsson, Kungliga biblioteket Audiovisuella medier
- Thomas Johnson, Bibliotekstjänst
- Sara Meyerhöffer, Bibliotekstjänst, sekreterare
- Christina Wengström, Gävle stadsbibliotek
- Christina Koch, Kungliga biblioteket
- Ann-Christine Olsson, Musik- och teaterbiblioteket
- Christel Rosenborg, Solna stadsbibliotek
- Besa Spahiu, Musik- och teaterbiblioteket, vikarie för Susanne Haglund
- Susanne Haglund, Musik- och teaterbiblioteket

Årsmöte i Västerås

Musikbiblioteksföreningens samlade medlemmar på årsmötet i Västerås.

Hela världen i ett hus heter en nyutkommen bok av Anders Lif. Boken handlar om Västerås stadsbibliotek. Eva Mattsson, chef för biblioteket hälsade oss välkomna och visade några bilder ur boken. Vi fick se att där fanns musikavdelningen redan från början när huset byggdes 1956.

Vi var drygt 30 av musikbiblioteksföreningens 135 medlemmar som kommit till Västerås för årsmöte och fortbildning.

Creative commons - Frihet genom licenser

Vår ordförande Birgitta Sparre presenterade dagens första föredragshållare Mathias Klang, filosofie doktor i informatik vid Göteborgs universitet. Han började med att säga att livet numera är organiserat kring teknik och hur vi förhåller oss till den. Mathias citerade Douglas Adams ur *Lifarens guide till galaxen*:

"Anything that is in the world when you're born is normal and ordinary and is just a natural part of the way the world works. Anything that's invented between when

you're fifteen and thirty-five is new and exciting and revolutionary and you can probably get a career in it. Anything invented after you're thirty-five is against the natural order of things."

Bloggar började komma år 1999, Wikipedia 2001, LinkedIn 2002, MySpace 2003, Facebook 2004, Ning 2005, YouTube 2005, Twitter 2006 och Spotify 2006. Med all denna teknik börjar vi få ny praxis. Hur ska lagen förhålla sig? Kopiering är en del av kulturen. Richard Matthew Stallman bevisade att ekonomisk ersättning inte behöver vara

Mathias Klang. Foto: Ingemar Johansson

ett incitament för skapande. Han behövde en drivrutin till en skrivare och fick inte hjälp av firman som gjort skrivaren. Han skapade då ett fritt operativsystem som gjorde Linux möjligt. Jimmy Wales startade det fria uppslagsverket Wikipedia.

Creative commons är en ideell organisation som startades 2001 av juridikprofessorn Lawrence Lessing. Upphovsrättslagen ger upphovsmannen ensamrätt till sitt verk i 70 år. Med creative commons kan du som upphovsman bestämma om och hur du vill ge andra tillåtelse att använda det du gjort.

Mathias Klang är projektledare för det svenska licenssystemet som bygger på creative commons. Alma Taawo från Skolverket har tagit fram en guide för hur creative commons kan användas. Du hittar den på *Länkskafferiet*: <http://länkskafferiet.skolverket.se/om/filer/CC.pdf>

Creative commons används mycket. På flickr www.flickr.com finns 4 miljarder bilder varav 137 miljoner har creative-commons-licenser-symboler. Creative commons finns i 52 länder. Mathias har skrivit boken *Copyright – copyleft - En guide om upphovsrätt och licenser på nätet* (http://www.iis.se/docs/Copyright_copyleft_webb.pdf). Vill du se bilderna till Mathias föredrag så hittar du dem här: slideshare.net/klang

Det finns följande varianter som kan kombineras på olika sätt:

Ikon	Förkortning	Namn	Förklaring
	by	Erkännande	Tillåter andra att sprida materialet under förutsättning att upphovsmannen anges.
	nc	Icke kommersiell	Får ej användas för kommersiella syften.
	nd	Inga bearbetningar	Verket får inte bearbetas.
	sa	Dela lika	Bearbetade versioner av materialet får endast spridas under en samma licens.

Licensen finns i sex olika typer

De fyra symbolerna ovan kan kombineras på följande sätt:

by = erkännande

by-nd = erkännande, inga bearbetningar

by-nd-nc = erkännande, inga bearbetningar, icke-kommersiellt

by-nc = erkännande, icke-kommersiellt

by-nc-sa = erkännande, icke-kommersiellt, dela lika

by-sa = erkännande, dela lika

Anna Kyhlberg-Boström, Agneta Wihlstrand, Kerstin Carpvik, Birgitta Sparre, Christina Wengström, Margareta Odenman, Ann-Christine Olsson, Lena Nettelbladt. Foto: Ingemar Johansson

Årsmötet

Därefter följde årsmötesförhandlingar. Så här ser styrelsen ut för 2010:

- Ordförande Birgitta Sparre, Musikhögskolan Ingesund, Arvika
- Vice ordförande Margareta Odenman, Musikbiblioteket, Sveriges Radio förvaltnings AB
- Sekreterare Kerstin Carpvik, Musik- och teaterbiblioteket
- Kassör Christina Wengström, Musikbiblioteket i Gävle
- Ledamot Anna Kyhlberg-Boström, Kungliga Operans musikbibliotek och arkiv
- Ledamot Lena Nettelbladt, Musik- och teaterbiblioteket
- Suppleant Ann-Christine Olsson, Musik- och teaterbiblioteket
- Suppleant Agneta Wihlstrand, Karlstads stadsbibliotek

Revisorer är Anna Håkansson Scott och Besa Spahiu från Musik- och teaterbiblioteket. Revisorssuppleant Harriet Aagaard, Stockholms stadsbibliotek. Valberedning är Peter Berry, Konstnärliga fakulteten i Malmö, Lunds universitet, (sammankallande), Maria Hedberg, Västerås stadsbibliotek och Christina Koch, Kungliga biblioteket.

Resebidraget till årets IAML-konferens i Moskva gick till Tobias Danielsson,

Musik- och teaterbibliotek och Christel Rosenberg, Solna stadsbibliotek. De får 7500:- vardera.

Pia Shekhter, vår förra ordförande, avtackades. Vi är mycket tacksamma för hennes hängivna arbete med föreningen och önskar henne lycka till med arbetet i den internationella föreningen IAML. Birgitta Eriksson, Ingela Sundström-Öberg och Karin Savatovic, vår tidigare valberedning avtackades också samt ledamot Mattias Åström. Ingemar Johansson fick också ett särskilt tack för att han gjort det möjligt för oss att träffas i Västerås.

Efter årsmötet satt vi i olika grupper och pratade om vad medlemmarna vill få ut av föreningen och om annat som angår vårt arbete. Det var mycket uppskattat att vi fick tid avsatt för samtal. Till kaffet fick vi vackra och goda muffins dekorerade med g-klaver som Anna Duberg hade bakat!

Sen visade Jan Larsson Västerås stiftsbibliotek. Stiftsbibliotekets ursprung går tillbaka till Västerås domkyrkas medeltida boksamling, som första gången omnämns år 1319.

Vid flera tillfällen har stiftsbiblioteket fått bokdonationer. 1700-talet var den stora donationsperioden i bibliotekets historia, då den främste donatorn Abraham Abrahamsson Hülphers skänkte sin stora bok- och handskriftssamling till stiftsbiblioteket. På stiftet finns 45 000 volymer varav flera musikalier använda av västeråsdjåkarna på 1500- och 1600-talen. En särskild samling är noter i tryck och handskrift som tillhört Lilla kapellet. Kapellet var en amatörorkester som verkade på 1880-talet under ledning av Rudolf Gagge.

Den mest värdefulla boken är antagligen en förstautgåva av Kopernikus bok om himlakropparnas rörelser som trycktes i Nürnberg 1543. Genom ett projekt, tillsammans med de övriga före detta stiftsbiblioteken i Skara och Växjö, ska de gamla samlingarna skannas och nykatalogiseras i Libris. På bilden håller Jan Larsson i Missale Aboense, en mäss-

Jan Larsson med Missale Aboense. Foto: Lena Nettelbladt

bok för Åbo stift tryckt av Bartholomeus Ghotan i Lübeck 1488. Det är den första boken som trycktes för Finlands räkning och 500-årsjubileet 1988 uppmärksammades mycket stort i Finland och i Sverige. Bara ett fåtal exemplar av denna mässbok finns kvar.

Västerås musikavdelning

Ingemar Johansson och Anna Duberg visade oss musikavdelningen som ligger vackert en trappa upp med utsikt mot domkyrkan. Västerås stadsbibliotek har haft musikavdelning sedan huset byggdes 1956. Från 1970 hade musikavdelningen sina lokaler i Borgmästargården, det grå trähuset som ligger mitt emot huvudbiblioteket. 1992 flyttade musiken in i huvudbiblioteket igen. Här finns trådlösa lurar för den som vill sitta i biblioteket och lyssna på musik. Låntagarna har tillgång till Musikwebb, en online-lånetjänst av digital musik. Lånetiden är en vecka. Naxos, med strömmande musik som du kan lyssna på via datorn eller telefonen, finns också för den som har lånekort. På biblioteket finns böcker om musik, noter, musiktidskrifter, cd och dvd. Cd-skivorna står i ställ på hjul och är ordnade i genrer med färgpricksymboler. En särskild gitarrhylla innehåller bibliotekets samling av böcker om gitarr och noter för gitarr. Den är mycket uppskattad. I en del av musikavdelningen finns ett konstverk, "Glasrummets gåta", där biblioteket arrangerar konserter ibland. Biblioteket har samarbete med kammarmusiklinjen på Mälardalens högskola i Västerås. Biblio-

teket har ett låtregister för att hitta noter som kan finnas i samlingsalbum. Det heter Robert efter den förste medarbetaren som började lägga in låtar i registret. Det finns också en stor samling slaggernoter efter Faster Agnes Jansson som hade musikverksamhet med Furuvi-kbarnen i Gävle på 1940 och 1950-talet. Musikavdelningen har en blogg www.musikbiblioteksbloggen.wordpress.com med bland annat skivtips.

– Biblioteket har självbetjäning vid utlån och återlämning och det är bra på många sätt men samtidigt kan vi sakna kontakten med låntagarna, säger Anna.

Hon berättar vidare om siffror som går att få fram angående utnyttjandegraden. För 2009 är utnyttjandegraden 1,0 för böcker om musik, 1,1 för noter, 3,6 för cd och 5,2 för dvd. Lånetiden för cd och dvd har nyss förlängts till fyra veckor och därför har nyttjandegraden gått ner något. Det betyder att varje bok lånades i snitt 1 gång och varje cd lånades ut i snitt 3,6 gånger under 2009. Personalen som arbetar på musikavdelningen arbetar även med annat såsom skönlitteratur, boken kommer och teknisk support.

Konsert

Dagen avslutades med en konsert med Irina Krutjkova-Lind, accordeonist och pianist. Hon hade även med sig några elever som spelade piano. Hon spelade och berättade mycket om den musik vi hörde. Irina var en av Hagström-stipendiaterna år 2008.

Irina Krutjkova-Lind. Foto: Ingemar Johansson

Fortbildning nästa dag

Det som Per Floberg arbetar med kallar kollegorna på Svensk Musik vanvördigt för senilpop när han vänder ryggen till. Per arbetar på SKAPs arkiv och han inledde dagen. SKAP står för Svenska kompositörer av populärmusik och startade 1926 som en intresseförening för yrkesverksamma kompositörer, textförfattare, bearbetare och arrangörer. Idag har SKAP 885 medlemmar. Dåvarande SKAP-ordföranden, Einar Hylin (1902-1975), väckte på ett årsmöte 1944 tanken på att starta ett arkiv och samla in populärmusiknoter.

Ulf Peder Olrog (1919-1972) och Thore Ehrling (1912-1994) startade arkivet på 1950-talet. De började samla in noter med populärmusik som de förvarade hemma i lägenheten vid Östermalms-torg. Från 1966 bekostar STIM verksamheten. Textförfattaren Fritz Gustaf Sundelöf (1895-1974) anställs för att sköta arkivet och han fortsätter jakten på noter. Nu finns arkivet på Sandhamngatan på Gärdet i Svensk musiks lokaler. År 1977 gjordes ett upprop, det så kallade Notvarpet, i TV-programmet

Ingemar Johansson och Anna Duberg visar musikavdelningen. Foto: Lena Nettelbladt

Sveriges magasin, med en uppmaning till svenska folket att skicka noter till SKAPs arkiv. Per Flobergs började arbeta på SKAPs arkiv 1995. Tidigare arbetade han på Thore Ehrlings musikförlag. Redan på 1990-talet startade digitalisering av samlingen som består av cirka 50 000 titlar. Hos SKAP finns också notmanuskript, tidningsklipp och fotografier. Olle Adolphsons efterlämnade noter finns hos SKAP. Till bibliotek kan Per skanna en not när förlagen inte kan tillhandahålla originalet. Han skickar en pdf och en kommentar: "Vänligen kassera pdf-filen efter utskrift till låntagare eftersom upphovsrättsläget är oklart". Priset är cirka 75:-. Hos SKAP kan man se verkrapporter, alltså uppgifter om när något musikstycke har spelats. Dessa rapporter kan vara till hjälp när man söker ett särskilt stycke. Sök i SKAPs arkiv här: <http://www.mic.stim.se> och här kan du läsa om SKAP <http://www.skap.se/>

Spotify

Stefan Wistrand är bibliotekarie och arkivarie vid Eskilstuna stadsbibliotek.

Han recenserar i nättidskriften DIG-music och han är saxofonist. Han visar oss Spotify som är en Sverigebaserad online-musiktjänst för att lagligt lyssna till strömmande musik över Internet. Tjänsten finns i tre versioner. En version är gratis, reklamfinansierad och med sämre ljud, 160 kb. En version ger tillgång till reklamfri Spotify under 24 timmar mot en avgift. Tredje versionen med cd-kvalitet, 320 kb kostar 99:-/månad och är reklamfri. Sedan oktober 2009 kan man också köpa MP3-filer genom Spotify.

– Spotify tar fram nödden i dig, säger Stefan. Du kan göra spellistor för olika

Stefan Wistrand visar Spotify. Foto: Lena Nettelblatt

artister, grupper, genrer eller ämnen och skicka listorna till dina kompisar. Du kan också lyssna på dem i din mobiltelefon utan att vara ansluten till Internet. Spotify jobbar med kvantitet, inte kvalitet. Redan samma dag som en skiva recenseras i DN kan du lyssna på den i Spotify. Där finns massor av musik och information om artister och grupper som de plockat från All music guide. Artister står i kö för att få vara med på Spotify men några har valt att inte vara med. Led Zeppelin, Zappa och King Crimson är inte med. Du hittar heller inte allt av Bob Dylan och inte Rammstein eller Beatles.

Spotify har knutit avtal med världens fyra stora skivbolag Universal Music Group, EMI, Sony och Warner samt med STIM och skivbolagens intresseorganisation IFPI. Den 6 februari 2009 slöts även ett avtal med en av de största distributörerna av musik från oberoende musiker, CDBaby. I februari meddelade Warner att man på avser att avsluta samarbetet med Spotify.

Det postdigitala manifestet

Näst sista man att föreläsa var Rasmus Fleischer. Han är doktorand i historia, musiker och författare till boken *Det postdigitala manifestet*. Här följer några spridda minnen från hans föreläsning. Rasmus pratar bland annat om "överflödets terräng".

– Den utmaning som vi ställs inför i den postdigitala kulturen är inte att producera ännu fler låtar, utan att gallra i överflödet. Någon måste välja. Detta ofrånkomliga urval aktualiserar frågor om makt och ansvar. Musik är inte ljudfiler på en hårddisk eller noter på ett blad, utan en form av samvaro och gemenskap.

Rasmus pratade om det ständiga kretsloppet mellan digitala arkiv och fysisk närvaro. Han tycker inte att bokförlagen ska satsa på att den tryckta boken är död. Bokförlagen borde göra det som de är bra på, det vill säga ge ut böcker med bra innehåll, smakfullt yttre och god papperskvalitet som håller länge. De digitala utgåvorna av copyrighthfria verk minskar marknaden för nyöversättningar med nya förord.

Han talade om det konstiga att böcker har lägre moms än fonogram. Ljudböcker har också lägre moms än vanliga ljudfonogram. En intalad dikt har 6 % moms medan en tonsatt insjungen dikt har 25 % moms.

– Om biblioteken skulle gallra de böcker som inte lånats ut de senaste fem åren så är det låntagarnas kollektiva intelligens som gallrar. Om biblioteken skulle publicera listor på böcker som de planerar

Rasmus Fleischer om det postdigitala. Foto: Lena Nettelblatt

att gallra så tror Rasmus att låntagarna skulle gå in och stödlåna dessa böcker. Riksarkivet skulle aldrig gallra så. De är inte konsumentorienterade utan framtidsorienterade. En konsthall skulle inte låta besökarna välja tavlorna som ska hänga uppe utan det gör en curator. - Bibliotek är väldigt viktiga, är Rasmus avslutningsord före lunch.

Att ha tillgång till all musik jämt kan väcka ångest. Den tomma sökrutan kan väcka ångest. Var ska jag börja, vad vill jag lyssna på? Till slut kan man inte ens själv göra urvalet ur sin egen samlade musik. Om 15 år kanske vi kan ha all världens inspelade musik på ett minne i fickan. Vad händer med vårt sätt att välja musik? Vad händer med vår förmåga att beröras av musik? Konserter och festivaler omsätter mer pengar än inspelad musik. Rasmus intresserar sig mycket för hur man använder rummet för urval av musik. Det har blivit ett uppsving för levande musik på senaste tiden.

Fildelning – för och emot

Jonas Andersson är dagens sista talare. Han är doktorand i medie- och kommunikationsvetenskap på Londonuniversitet Goldsmiths och forskar om fildelningsfrågor.

Internet tillåter anonymt rörelseutrymme. Det finns ett kreativt överskott. Vi tittar mindre på TV och gör i stället artiklar på Wikipedia. Datorspelade unga killar dricker mindre alkohol. Hårdnande juridiskt klimat gör det svårare för kreativiteten. Jonas visade en sida med brasiliansk musik, Loronix, med en ridderlig policy: om ni protesterar mot innehållet så tar vi bort det! Jonas visar en bild från Newsmill där Lars Ohly säger: Låt biblioteken bli fildelningscentraler. Jonas tycker att sidor som biblioteket.se gör rätt som bjuder in användarna att bidra till innehållet på sidorna. Här kan ni se Jonas powerpoint-presentation, <http://www.smbf.nu/> - klicka på Årsmöten.

Västerås konserthus

Innan vi lämnade Västerås besökte vi Västerås konserthus. Det var Dag Celsing som visade oss huset som invigdes år 2002. Huset har två salar. Stora salen har plats för 912 personer och Lilla salen har plats för 157. Salarna kan hyras ut för olika arrangemang och allt samsas i programhäften och annan marknadsföring. Västmanlandsmusiken ansvarar för verksamheten. Organisationen består av tre enheter - Västerås Konserthus, Västerås Sinfonietta och Länsmusiken. Västmanlandsmusiken är ett kommunalförbund med Västerås stad och Landstinget Västmanland som huvudmän. Västerås Sinfonietta är en av Sveriges äldsta orkestrar. Musikerna är anställda på halvtid.

Sammantaget två roliga dagar med samvaro med kollegor! Stort tack till alla i Västerås!

Jonas Andersson talar om fildelning. Foto: Lena Nettelbladt

*Dag Celsing presenterar Västerås konserthus för Tobias Danielsson, Ann-Christine Olsson, Anna Kyhlberg-Boström, Birgitta Sparre, Karin Savatovic och Margareta Odenman.
Foto: Ingemar Johansson*

Gruppdiskussion med Agneta Wahlstrand, Cecilia Erdös, Karin Savatovic, Charlotta Falk, Stefan Wistrand, Christina Wengström, Åse Ström, Margareta Hagman, Christel Rosenborg, Wej Wetcupakorn, Boel Enbågen. Foto: Ingemar Johansson

När jag hösten 2009 var på Judiska Teatern och såg Pia Forsgrens iscensättning av Steve Reichs musikstycke *Different trains*, fick jag se elektroniska notställ för första gången. *Different trains* är skrivet för stråkkvartett och Fläskkvartetten satt i ett mörkt rum omgivna av stora glasdroppar gjorda av konstnären Ann Wählström. Glasdropparna är munblåsta av glasblåsare vid ett glasbruk i Tjeckien. Framför sig hade musikerna svarta notställ med blå skärmar. Noterna var vita. Musikerna var klädda i randiga kostymer, liknande de som järnvägspersonalen hade i USA. Kostymer liknar också de som fångarna bar i koncentrationslägren under andra världskriget. Stycket är skrivet 1988 och Steve Reich var då pionjär när han använde samplingsteknik ihop med akustisk konstmusik. Han åkte ofta tåg mellan New York och Los Angeles när han var barn 1939-1941 eftersom han med en nanny pendlade mellan sin pappa och sin mamma. Som vuxen funderade Steve Reich på vilka fler barn som åkte tåg samma tid i Europa. Han tänkte på barnen som tvingades åka tåg till förintelslägren. Stycket har tre sats: America – before the war, Europe – during the war och tredje satsen heter After the war. Steve Reich fann ljudinspelningar från tåg och sirener. Han spelade också in sin nannys röst och rösten av en tågförare som körde ett av

de tåg han hade åkt med. Han använde också inspelningar av röster från några av de som överlevt koncentrationslägren. Dessa ljud och röster blir till melodiska rörelser som spelas upp via synt eller sequenser. Steve Reich har till och med sagt att han tror att hans musiksinn kommer av dessa vaggande tågresor.

De elektroniska notställen som Fläskkvartetten använde heter MusicPad Pro och har funnits på marknaden sedan 2005. De ser ut som en dataskärm på ett stativ och man bläddrar genom att trycka på en fotpedal. Skärm, stativ och pedal kostar drygt 10 000:-. Fläskkvartetten beslöt att inte använda fotpedalen eftersom musiken måste komma exakt ihop med de samplade inslagen. Sidvändningen var därför inprogrammerad. Man kan göra anteckningar direkt på skärmen. Noterna går att förstora och du kan ändra färg på noter och bakgrund. Det går också att transponera stycket till en annan tonart. MusicPad Pro använder operativsystemet Linux. I reklamen sägs det att dessa notställ passar utmärkt i undervisningen och att de är helt tysta. På <http://www.sightreadmusic.co.uk/> kan du köpa noter direkt till ditt elektroniska notställ. Det finns andra märken på marknaden såsom eStand och E-paper Music Score. Till E-paper Music Score skickar du noterna via bluetooth och bläddrar via bluetooth-pedalen.

Pia Forsgren, regissör på Judiska Teatern hade hört Steve Reichs stycke *Different trains* och ville göra det på sin teater. Ljussättningen av Ann Wählströms glasdroppar och videoprojektioner krävde ett mörkt scenrum. Därför ville inte Pia att musikerna, som var placerade mitt i rummet, skulle ha lampor till sina notställ, eller ha vita notpapper. Ljussättaren Hans-Åke Sjöquist kände till att MusicPad Pro fanns och tipsade Pia om dem. Judiska Teatern köpte in fyra stycken. Noterna köptes in från Boosey & Hawkes via Gehrman's musikförlag. Så här säger Christian Olsson i Fläskkvartetten, om arbetet med *Different trains*:

"Vi var initialt måttligt entusiastiska, men efter att ha trixat och fixat dels med scanningen av noterna (gjordes av en fotografkompis till oss), dels med en midifilspelare och en annan apparat (midi till trig) som kunde sköta bladvändningarna automatiskt (efter noggrann programmering) fungerade det väldigt bra!"

"Det blev dessutom en välkommen effekt för föreställningen med mötet mellan stycket, som ju musikaliskt bygger på mötet mellan samplingar och stråkkvartett - som sedan framförs med tapel/cd och live tillsammans - och oss på elektriska stråkar med samplad fiol spelad med/på pads, arkivfilmer, glas, ljus... Och så digitala notställ på som någon sorts grädde på moset."

Christian Olsson spelade violinstämman på slagverk fast med violinljud. Föreställningen var en succé och ska snart ut på turné till Jerusalem, Berlin och San Fransisco.

Jag undrar vad dessa elektroniska notställ kommer att betyda för notutlåningen på bibliotek? Är vi förberedda på en sådan utveckling? Kommer musikskolor och musiker att skaffa dem? Redan nu skannar vi ju in massor av noter och är de fria så kan vi säkert låta låntagarna använda dem i sina elektroniska notställ. Kommer biblioteken att köpa in notfler som låntagarna kan använda i sina elektroniska notställ? Det ska bli spännande att se vad en eventuell ny upphovsrättslagstiftning kan innebära för just inskanning av noter.

Tack till Pia Forsgren, Judiska teatern och Christian Olsson, Fläskkvartetten!

Foto: Jonas Lindström

Different trains med elektroniska notställ. Foto: Jonas Lindström

Beställ och låna noter från DigiLellky

I förra numret av Musikbiblioteksnytt kunde du läsa om kortskanningsprojektet DigiLellky.

Nu är det fritt fram att söka i Musik- och teaterbibliotekets digitaliserade kortkatalog. Katalogen täcker musikalien införskaffade till och med 1985. Under drygt ett års tid har vi skannat kort, indexerat i databasen och byggt webbgränssnitt. I samband med att den alfabetiska delen av katalogen tagits bort från expeditionen för att ge plats åt en gemensam expedition för Teaterbiblioteket, Svenskt visarkiv och Musikbiblioteket så blir den systematiska delen av katalogen tillgänglig i digitaliserad form.

Det finns en länk till kortkatalogen från vår onlinekatalog. Det är ju fortfarande

meningen att ni ska börja söka i Libris eller onlinekatalogen, för att sedan kunna gå vidare till kortkatalogen.

Vill ni ta en titt direkt får ni länken här:

<http://www2.muslib.se/digilellky.php>

Det finns också möjlighet att beställa från katalogen, även för fjärlånande bibliotek och musikinstitutioner.

Text: Ragnar Köhlin

Grattis Marina!

Musikbiblioteksnytt vill gratulera Marina Demina som arbetar på Musik- och teaterbiblioteket. Hon har fått 7000 SEK från Norlinds fond för arkivforskningar. Hon ska forska om den svenska tonsättaren Hartevelde (1859-1927). Han var verksam i Ryssland. Marina har också skrivit en artikel om marschen Carolus Rex till Gnessin-akademiens online-symposium. Läs Marinas artikel om tonsättaren Hartevelde i den elektroniska tidskriften Dokumenterat nr 41 http://www.muslib.se/publ/bulletin/dokumenterat_41.pdf

Marina kommer att delta i IAML-konferensen i Moskva i sommar.

Wilhelm Hartevelde avbildad på ett turnéprogram från 1909. Foto: Marina Demina, Musik- och teaterbiblioteket.

Nytt namn

Nu har Statens musikbibliotek bytt namn till Musik- och teaterbiblioteket. Teatermuseets böcker med Libris-sigel Dtm kommer ni att kunna låna från biblioteket på Torsgatan. Sigeln för Musik- och teaterbiblioteket blir som förut X.

Musik- och teaterbiblioteket på Torsgatan.